

Kunnen we de komende jaren iets doen aan de vergrijzing door middel van demografische beleidsmaatregelen?

De maatschappij zal zich eerder moeten aanpassen aan de vergrijzing van de bevolking.

Wat verstaan we onder de vergrijzing van de bevolking?

De vergrijzing stemt overeen met een stijging van het aandeel van de ouderen in de bevolking. Ze wordt beïnvloed door vier mechanismen:

1. De vernauwing van de basis van de leeftijds piramide doordat het vruchtbaarheidscijfer lager ligt dan het gemiddelde aantal kinderen per vrouw dat nodig is om de vervanging van de generaties te verzekeren, ofwel 2,1 kinderen.
2. De verbreding van de top van de leeftijds piramide als gevolg van de toename van de levensverwachting op hogere leeftijd. Die toename wordt eerder verklaard door de stijging van het aantal individuen die langer leven dan door een stijging van de levensduur van de individuen.
3. De impact van de babyboom in tal van landen, waaronder België: aanzienlijke groei van het aantal geboorten tijdens de drie decennia na de Tweede Wereldoorlog, wat zich vertaalt in een forse stijging van het aantal 64-plussers over de periode 2010-2040.
4. De internationale migratie die een grotere impact heeft op de bevolking op arbeidsleeftijd. In de grote emigratielanden versterkt dat fenomeen het vergrijzingsproces, terwijl het omgekeerde geldt voor de grote immigratielanden waar dat fenomeen het vergrijzingsproces vertraagt.

Kunnen we iets doen aan de evolutie van de vergrijzing door middel van demografische beleidsmaatregelen?

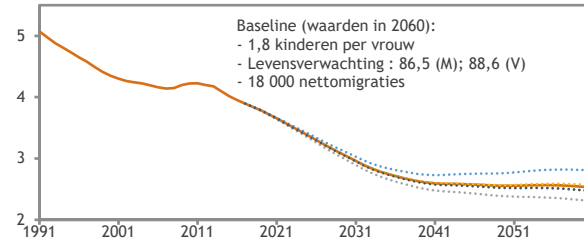
Eenzijds kan de babyboom van de dertig jaren na de oorlog niet worden teruggedraaid. Anderzijds is het ondenkbaar dat een beleidsmaatregel wordt ingevoerd die specifiek gericht is op het verhogen van de overlijdens door een tragere groei van de levensverwachting. Dat zou betekenen dat er wordt gehoopt op een verslechtering van de levensomstandigheden, een daling van het opleidingsniveau, een achteruitgang van de toegang tot gezondheidszorg, enz.

In theorie kan het geboortebestrijdingsbeleid de vergrijzing afremmen door de basis van de leeftijds piramide te verbreden. Tal van studies wijzen er echter op dat dat beleid het mogelijk maakt voor koppels om het gewenste aantal kinderen te krijgen (bijna twee kinderen in de ontwikkelde landen) in plaats van dat aantal te verhogen. Bovendien zou de vergrijzingsproblematiek in de komende twintig jaar haar hoogtepunt bereiken. Het zal dus meer tijd kosten om de basis van de piramide te verbreden via de geboorten en geleidelijk via de bevolking op arbeidsleeftijd.

In een land dat wordt gekenmerkt door een positief migratiesaldo maakt immigratie het mogelijk de vergrijzing af te remmen door de dynamiek die ze uitoefent op de bevolking op arbeidsleeftijd. Ze biedt evenwel slechts een gedeeltelijke oplossing voor de bevolkingsvergrijzing. Die laatste wordt immers hoofdzakelijk verklaard door de verbreding van de top van de leeftijds piramide. Bovendien worden ook de immigranten ouder op langere termijn.

De komende jaren de vergrijzing het hoofd bieden door louter demografische beleidsmaatregelen in te voeren, is lang geen wondermiddel. Bij wijze van illustratie: de evolutie van de verhouding tussen de personen op arbeidsleeftijd en de 67-plussers is weinig gevoelig voor verschillende mogelijke demografische scenario's geïllustreerd in de grafiek. De maatschappij moet zich dus vanaf nu aanpassen aan de vergrijzing van de komende decennia.

Aantal personen op arbeidsleeftijd (18-66 jaar) per 67-plusser - België

Bron: Observaties: Rijksregister en Statbel. Projectie: Federaal Planbureau, WP 01-18.